

Naar persoonlijk pensioen met collectieve risicodeling?

Pensioenconferentie EUR, 16 juni 2016

Kees Goudswaard

Faculteit der Rechtsgeleerdheid
Afdeling Economie
Universiteit Leiden
The Netherlands

Vier toekomstvarianten SER 2015

- 1) Uitkeringsovereenkomst met degressieve opbouw;
1a nominaal, 1b reëel
- 2) Nationale pensioenregeling voor alle werkenden
- 3) Persoonlijk pensioenvermogen met vrijwillige risicodeling
- 4) Persoonlijk pensioenvermogen met collectieve risicodeling
 - a. alleen delen biometrische risico's
 - b. delen beleggingsrisico's bestaande generaties
 - c. uitgebreide risicodeling, ook met toekomstige generaties

Conclusies

- Persoonlijk pensioen met collectieve risicodeling is interessant, maar onbekend (4C)
- Behoud van het goede (collectieve risicodeling), gecombineerd met modernisering (persoonlijk pensioen)
- Sluit beter aan bij maatschappelijke trends/wensen: transparantie, mogelijkheid maatwerk/keuzevrijheid, beter evenwicht generaties
- Maar: lastige transitie

Hoofdpijnenbrief

- Zomer 2015: Hoofdpijnenbrief kabinet naar aanleiding van brede dialoog
- Vertoont flinke overeenkomsten met SER Advies
- Één van de conclusies: "het kabinet wil de uitwerking van een transparante pensioenovereenkomst gebaseerd op persoonlijk pensioenvermogen met risicodeling ondersteunen"
- Met die verkenning/uitwerking is de SER aan de slag gegaan

Hoe kan PPC er uit zien? (1)

- Risicodeling: langlevens (micro én macro), kortlevens, beleggingsrisico's, ook tussen generaties
- Prototype: een collectieve buffer bovenop persoonlijke rekeningen; minimaal 0, maximaal 10, 20 of 30%
- Bij relatief hoge rendementen wordt de buffer gevuld, bij relatief lage rendementen gebruikt (variant: sturen op doelvermogen)
- Berekeningen laten zien dat de buffer een duidelijk stabiliserende werking heeft op het pensioeninkomen

Hoe kan PPC er uit zien? (2)

- In beginsel stabiele premies (premies geen sturingsinstrument)
- Leeftijdspecifiek beleggingsbeleid (life cycle), maar ook in uitkeringsfase risico blijven nemen
- Deling macrolang leven via ruilcontracten of via uitsmeer-mechanisme (LAM)

Kwantitatieve vergelijking (1)

- Doorrekening (CPB) van 4C en vergelijking met andere varianten
- In structurele situatie scoren 4C, 1A en 1B vergelijkbaar pensioenresultaat, beter dan 4A en 4B
- In goedweerscenario scoort 4C het beste, maar in slecht weer scenario 1A en 1B iets beter
- Bij 4C is de kans op daling van de koopkracht van het pensioen en op pensioenkorting het kleinst

Kwantitatieve vergelijking (2)

- Resultaten verschillen per leeftijdscohort
- Bijv. voor 62 jarigen: 4A en 4B scoren hier het beste op pensioenresultaat (geen bufferopbouw)
- Maar ook hier is de kans op een daling van de koopkracht bij 4C het kleinst

Pensioenresultaten geboortejahr 2013

2013	Uitkeringsregeling			Persoonlijk pensioenvermogen met collectieve risicodeling			
	I-A	I-B		IV-A	IV-B	IV-C (Buffer max 20%)	
		MSD	RTS			IV-C-R	IV-C-D
1. Verwacht pensioen	82,0%	79,7%	80,2%	75,3%	75,5%	81,3%	84,0%
2. Goed weer	165,2%	155,0%	155,4%	149,8%	149,4%	171,2%	178%
3. Slecht weer	34,4%	33,0%	33,1%	28,8%	28,9%	30,4%	33,5%
4. Kans daling koopkracht	37,5%	33,5%	37,1%	32,9%	33,7%	28,5%	30,5%
5. Kans daling pensioeninkomen	17,4%	14,4%	16,8%	14,9%	15,8%	10,2%	13,7%
6. Gemiddelde daling koopkracht	-2,0%	-1,8%	-1,9%	-2,0%	-2,0%	-1,8%	-2,0%
7. Gemiddelde verlaging pensioeninkomen	-1,6%	-1,4%	-1,4%	-1,7%	-1,7%	-1,7%	-1,8%

Bron: CPB - Vergelijking SER-hoofdvarianten toekomst pensioenstelsel

Pensioenresultaten geboortejahr 1953

1953	Uitkeringsregeling			Persoonlijk pensioenvermogen met collectieve risicodeling			
	I-A	I-B ²²		IV-A	IV-B	IV-C (Buffer max 20%)	
		MSD	RTS			IV-C-R	IV-C-D
1. Verwacht pensioen	65,4%	67,3%	67,2%	70,6%	69,3%	67,3%	64,8%
2. Goed weer	80,2%	83,2%	83,0%	89,0%	85,7%	83,6%	78,5%
3. Slecht weer	47,4%	50,3%	50,2%	49,2%	49,7%	48,0%	49,4%
4. Kans daling koopkracht	52,2%	44,3%	46,5%	35,7%	44,1%	37,9%	43,1%
5. Kans daling pensioeninkomen	23,7%	17,9%	20,1%	16,7%	22,1%	15,8%	16,0%
6. Gemiddelde daling koopkracht	-1,9%	-1,7%	-1,8%	-2,0%	-2,1%	-1,9%	-1,7%
7. Gemiddelde verlaging pensioeninkomen	-1,2%	-1,1%	-1,2%	-1,6%	-1,6%	-1,5%	-1,5%

Bron: CPB - Vergelijking SER-hoofdvarianten toekomst pensioenstelsel

Kwalitatieve vergelijking

- 4C transparanter dan 1A en 1B, maar wat minder dan 4A en 4B
- Geen doorschuiven tekorten mogelijk (kan wel in 1A en 1B)
- Meer mogelijkheden tot maatwerk en keuzevrijheid
- Persoonlijk pensioen is makkelijker mee te nemen naar andere baan; dilemma: wat doe je met de buffer?
- 4C heeft kleinere rentegevoeligheid; draagt bij aan macro-economische stabiliteit

Transitie (1)

- Diverse varianten transitie doorsnee geanalyseerd, waarbij zowel degressieve opbouw als leeftijdsafhankelijke premies worden gezien
- Dubbele transitie is interessant, omdat generatie-effecten van afstappen doorsnee en overstappen op PPC deels tegen elkaar in werken
- Daarbij is er een verband met de hoogte van de buffer en het tempo van bufferopbouw
- Maar er zal nog steeds compensatie nodig zijn en die zal per fonds verschillen; indicatie voor tijdelijke compensatie: premie-opslag van 2 procentpunt gedurende 5 jaar

Transitie (2)

- Overgang naar PPC vereist aanpassing wettelijke kaders
- Voorwaarden: gelijke behandeling op grond van leeftijd; moet in het algemeen belang zijn, breed gedragen en geen onevenredig negatieve effecten voor bepaalde groepen
- Ook aanpassing fiscale kaders
- Overstap naar kapitaal is lastiger bij dekkingsgraden onder de 100

Hoe verder?

- Uitkomsten zijn gedeeld met staatssecretaris → input voor de Uitwerkingsnota/Perspectiefnota
- Brede discussie over resultaten
- Eerste reacties variëren van liever 4A of 4B tot liever behouden oude stelsel (maar graag met andere rente)
- Hier en daar bestaat ook sympathie voor 1B; makkelijker transitie?
- Goede hoop op meer draagvlak voor PPC